

Carmen CIORNEA
Facultatea de Teologie - Universitatea „Ovidius”

„FLOAREA DE FOC” („FIRE FLOWER”) - SANDU TUDOR'S NEWSPAPER”

Case Study

Keywords

Sandu Tudor,
Newspaper,
Fire Flower,
Political,
Literary magazine.

JEL Classification

I20, K49, Z12

Abstract

The paper, as the title has announced, proposes a discussion about Sandu Tudor's newspaper Floarea de Foc („Fire Flower”), political and literary magazine, published sporadically (1932, 1933, 1936). On January 6th, in the art manifesto Sandu Tudor proclaimed the need for an „authentic universal dogma” based on „clear consciousness”, „good thinking” and „clean thinking”. The value of the publication is confirmed by the various subjects and cross-cultural knowledge of his collaborators, some of the leading Trăirists, modernists or political radicals: Mircea Eliade, Emil Cioran, Mircea Vulcănescu, Petru Manoliu, Paul Sterian, Camil Petrescu, Ovidiu Papadima, Petru Comarnescu, Arșavir Acterian, Haig Acterian, Dan Botta, , Henri H. Stahl, Horia Stamatu and Octav Șuluțiu.

The director Sandu Tudor manages to attract in his review Floarea de Foc („Fire Flower”) the famously Eugène Ionesco, a stern defender of authenticity, and disseminates through the magazine his polemical pieces targeting the contemporary literary scene and the mainstream of modernism. „Floarea de Foc” („Fire Flower”), was at the same time an ideologically unregistered journal and, consequently, open to all political opinions. In our attempt to reconstruct a truthful image of „Floarea de foc” („Fire Flower”), we combine the documents from the C.N.S.A.S. (National Council for Studying the Security Archives) archive with interwar press.

INTRODUCERE

Motivația elaborării unui studiu asupra revistei „Floarea de Foc” rezidă, firesc, în necesitatea unor interogații de factură novatoare asupra viziunii propuse de această publicație interbelică.

Cum o tratare exhaustivă asupra activității revistei presupune un volum imens de informație, în vreme ce tratarea ei ca un simplu articol ar fi echivalentă cu enumerarea câtorva aspecte despre fiecare colaborator în parte (de altfel, nu puțini), am socotit că ar fi mai interesant să urmărim poziția directorului: Sandu Tudor.

Parcurgând articolele semnate de acesta, în revista care constituie subiectul prezentului studiu, se poate constata inextricabila mixtură între cultură, religie și politică, linia directoare fiind aceea că biserica trebuie să fie prezentă în societate, la fel cum disputarea valorilor, ierarhiilor și sensurilor trebuie subsumată spiritualului. Astfel, aparent frapanta eterogenitate a subiectelor abordate – literare, filosofice, teologice, sociale, politice, educaționale, juridice, culturale etc. – este o consecință a amplitudinii participării lui Sandu Tudor, gazetar plin de fervoare, la conturarea unei direcții a spiritului public.

Cu alte cuvinte, directorul revistei „Floarea de Foc”, personalitate marcantă a efervescentei generații de tineri, a vizat impunerea unui sens creștin mișcării intelectuale și culturale din România interbelică. De altfel, dincolo de conținutul articolelor din publicația sa, care îl prezintă pentru prima dată publicului în postura de director, e important să amintim și ipostazele sub care s-a prezentat gazetarul în revistele „Gândirea”, „Cuvântul” și „Tiparnița literară”. Lectura textelor semnate de Sandu Tudor în tipărișurile mai sus citate reprezintă alte confirmări ale profilului său de reprezentant de marcă al tinerei generații, care-și revendică o nouă spiritualitate.

În încercarea noastră de a identifica răspunsuri la provocările teoretice actuale legate de revista „Floarea de Foc” am considerat necesară integrarea în corpul cercetării și a unor surse inedite, cu precădere Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, *passim*).

CONTEXTUL APARIȚIEI REVISTEI „FLOAREA DE FOC”

Revista *Floarea de foc* a apărut în intervalul 1932-1936, cu intermitențe notabile (în anii 1934-1935 nu a avut nici un număr), primul număr fiind consemnat la data de 6 ianuarie 1932. În primul an, publicația a fost tipărită săptămânal (cu mențiunea că primele două numere, din 6 și, respectiv, 13 ianuarie 1932 au fost publicate „în fiecare miercuri” pentru ca următoarele zece numere să

apară „în fiecare sâmbătă”), la prețul de cinci lei pentru un exemplar sau 300 de lei pentru abonamentul anual.

Printre susținătorii gazetarului în acest ambițios proiect, previzibil, au fost vechii săi prieteni, Mircea Vulcănescu, Paul Sterian și Petru Manoliu care, îi fuseseră alături și în rândul membrilor Asociației Studenților Creștini Români (A.S.C.R.). Amintim că aceștia s-au ridicat împotriva nepotrivirii ideilor protestante ale organizației mondiale YMCA – organizație care girase înființarea A.S.C.R.-ului și, ca atare, îl patrona – și au militat pentru conservarea spiritului Sfintei Tradiții și înțelegerea importanței vieții liturgice, accentuând nevoia imperativă de revenire la disciplina bisericească specifică cultului ortodox. De altfel, așa cum sublinia și tânărul critic de artă și gânditor politic, Petru Comarnescu, simpla reuniune a acestor patru personalități, care în 1932 treceau drept figurile reprezentative ale *trăirismului* ortodoxist (Zigu Ornea, 1995), asigura traiectoria pe care avea să se înscrie noua publicație.

Totodată, Sandu Tudor, conștient de faptul că ortodoxismul gândirist nu corespundea pe deplin standardelor „generației”, a fost unul dintre puținii scriitori care a reușit să concilieze fracțiunea dintre poziția oarecum învechită a *gândiristului* Nichifor Crainic și cea a fondatorului *trăirismului* – Nae Ionescu (Zigu Ornea, 1995). Sigur că nu putea lipsi savantul religios, nimeni altul decât Mircea Eliade, teoreticianul acestei tinere generații, ale căror drumuri se intersectaseră și la revistele „Gândirea” și „Cuvântul”. Eliade va semna și el două articole în revista prietenului ce, încă din vara anului 1928, consimțise să-i fie alături în realizarea unui reviste de filozofie religioasă, care să se adreseze mai ales tinerilor, proiect neîmplinit: „*Mă întâlneam adesea cu Stelian Mateescu, Paul Sterian, Mircea Vulcănescu și Sandu Tudor. Plănuiam împreună o revistă de filozofie religioasă, căreia Sandu Tudor îi găsisese titlul de «Duh și slovă». Revista trebuia să înlocuiască și să continue cele două caiete din «Logos» pe care le publicase Nae Ionescu, în limba franceză, cu colaborarea câtorva teologi ruși, refugiați în Germania și la Paris. [...] Mircea Vulcănescu și Sandu Tudor socoteau că e de datoria noastră să reluăm această inițiativă, publicând o revistă în limba română și adresându-ne în special tineretului. [...] Dar «Duh și slovă» n-a mai apărut»* (Mircea Eliade, 1991).

Conchidem că directorul acestei publicații și-a propus, în primul rând, să realizeze în epocă o veritabilă tribună a tinerilor intelectuali înscriși pe direcția spiritualistă, direcție care să-i contureze o individualitate destul de clară în peisajul publicistic interbelic, în toate manifestările ei – doctrină, cultură și politică –, perfect racordată cu problematica vremii, realitate confirmată și de articolul „Adeziune” din primul număr al revistei: „*Între încercarea de întemeiere dela «Duh și*

Slovă» și actuala «Floare de foc» a stat constant tristețea noastră, a câtorva cari o așteptam pe cea dintâi. [...] Nu stăruința unui Sandu Tudor a lipsit. Căci aceleiași stăruințe se datorește **Floarea de azi**. Este însă o mare deosebire între ceia ce trebuia să fie atunci și ce este acum. Dacă atunci era o singură gardă, militând pentru același temei comun, – astăzi, la chemarea directorului de aici, au venit mai multe. Este un spectacol inedit, acela pe care-l va oferi revista” (Paul Costin Deleanu, 1932).

ARTICOLUL-MANIFEST: „PROLOG PENTRU CEASUL ACESTA”

Programul revistei și liniile ei directoare sunt indicate încă din primul număr al revistei, care se deschidea, firesc, cu articolul-manifest al directorului Sandu Tudor, intitulat sugestiv: „Prolog pentru ceasul acesta”. Sintagma „ceasul acesta” anunță intenția clară a periodicului de a avea o atitudine de organică solidaritate cu nevoile și problemele vieții contemporane, în spiritul nou al timpului. Auspiciile sub care se așeza apariția publicistică trimit la o sferă ideatică, unde Binele, Sentimentul sacralului și Adevărul sunt categoriile fundamentale, imediat recunoscutibile: „Ne-a biruit gând curat, gând bun. Cu ochi mari de vedenie întrezărim și creștem în noi o icoană viitoare, un stil arzător cum sunt flăcările” (Sandu Tudor, 1932).

Alăturarea termenilor-simbol – icoană, inimă, floare de foc, rug aprins – ilustrează consubstanțialitatea noțiunilor și conferă demersului discursiv valoare aforistică: „inima este «o floare de foc, din marele rug» iar «Rugul Aprins» este «marele rug înflăcărat și nemistuit al Vieții»”. Din capul locului, Sandu Tudor își ia drept interlocutori tinerii, primii, în viziunea sa, cărora li se pot revela înțeleșurile Vieții: „Fiecare inimă a unui om tânăr e, a avea, o floare de foc, din marele rug înflăcărat și nemistuit al Vieții care aprinde întunerecul” (Sandu Tudor, 1932).

Predilecția către acești receptori se justifică și prin acutul simț de observație al autorului cu privire la deriva în care se înscriau tinerii acelor vremuri, situație pe care o cercetase îndeaproape din variatele posturi și funcții ocupate până la această dată. Așa cum am amintit, ipostazele de gazetar și asecerist ale directorului prezentei publicații îi facilitaseră posibilitatea de a fi la curent cu problema insuficienței cunoașterii a fundamentelor dogmatice ale Bisericii Ortodoxe Române, aspect care lăsa loc îmbunătățirilor chiar și în rândul celor care se percepeau drept membrii activi. Fenomenul amplu de secularizare avea reverberații multiple iar segmentul cel mai vulnerabil la „noutățile” care contraveneau tradițiilor și vechilor valori ortodoxe erau, previzibil, tinerii.

Sandu Tudor se ridică împotriva afirmării unei deveniri goale a istoriei ca pură fenomenalitate, anulării sensului și logosului lumii, toate reflexii ale tensiunii fundamentale a spiritului uman ce governa modernitatea Europei. De altfel, fronda din rândurile revistei, în conformitate cu firea nestăvilită a directorului ei, îmbrăca forma unui război fățiș față de cei ce refuzau a recunoaște rolul Creatorului în existență și reduceau omnisciența gândirii divine la accesul accidental al „unui demiurg nebun”: „Din pricina aceasta îndrăzneala ne mână spre războire cruntă. Vlaga pe care o purtăm în mădulele ne îndreptățește și ne dă temeiul de la care pornim. Război tuturor acelor ce socotesc viața o întâmplare oarbă sau gluma searbădă a unui demiurg nebun, fiindcă noi înțelegem să întărim și să mărturisim că această viață are ceva în ea ce duce spre armonie și un rost propriu” (Sandu Tudor, 1932). Pe fondul acestei anulări a conștiinței dogmatice și ecleziastice, omul devenea o ființă a abisului și tocmai acest pericol al căderii îi stârnește gazetarului voința de a descifra semnele unei ființări arhetipale prin care să se înscrie într-o nouă direcție, autentică, a omului în orizontul întemeierii originare: „Această înainte-vedere, această icoană de duh, strict trebuincioasă pentru a ne putea mișca în viață, pentru a trăi, am spus că, unii socotesc să o născocescă singuri, la întâmplare, fără vreun simț armonic, după împrejurările și cerințele vieții. Ceilalți cari au aflat un sens mai larg și viziunea cosmică a omului, primesc acest cadru ca un dar închis în tradiția vie care este omenirea de totdeauna. Aceasta înseamnă că aceștia au înțeles să se însușească pe ei însăși unei dogmatice de viață” (Sandu Tudor, 1932).

Așadar, revista „Floarea de Foc” intenționa să realizeze o inițiere spirituală a potențialilor ei receptori, indicându-le o nouă direcție către Adevărul viu, prin descoperirea miezului structurii interioare a conștiinței ființei umane, „a unei adevărate dogmatice universale”, descoperire deopotrivă cognitivă și spirituală: „Ori cum ar fi, toți acei ce duc în privire și în suflet vedenia unei omeniri viitoare, fie laică fie sfântă, înțeleg nevoia poruncitoare unei adevărate dogmatice universale, în care nu prejudecățile și patimile, nici obiceiurile sau abstracțiile uscate, trebuiesc întrebate, ci tragica realitate a vieții totale care poartă Adevărul viu în miezul ei și depășește insul luat singur” (Sandu Tudor, 1932).

Articolul-manifest conține și o descriere a profilului celor ce publică în rândurile revistei sale, liantul dintre colaboratori neconstând în vreo înregimentare ideologică ci în „puterea firească ce și-o dă înțelegerea și hotărârea obștească a luptei pentru o viață nouă” (Sandu Tudor, 1932).

Tematica propusă celor interesați să-și publice reflecțiile în rândurile revistei este „răsboiul creator, izvor al năzuințelor ce străpung cerul,

răsboiu ce dorește pacea izbovitoare”, război capabil să dea contur idealului unui viitor al omenirii „în care nu prejudecățile și patimile, nici obiceiurile sau abstracțiile uscate, trebuiesc întrebate, ci tragică realitate a vieții totale care poartă Adevărul viu în miezul ei și depășește insul luat singur” (Sandu Tudor, 1932).

Reacțiile personalităților vremii la mesajul său nu se lasă așteptate și încă din primul număr scriitorii precum Camil Petrescu (care i-a acordat un interviu publicat de acesta pe a doua pagină sub titlul „De vorbă cu d. Camil Petrescu”), Eugen Ionescu (poezia „Cântec de dragoste”), Mircea Avramescu (poezia „Îndemn”) Emil Cioran (care, deși la vremea apariției revistei avea doar 21 ani, va semna în acest număr de debut articolul „Auguste Rodin”, așezat chiar pe prima pagină, ceea ce atestă maturizarea lui culturală, încă de la această fragedă vârstă, atât prin problematica abordată cât și prin profunzimea analizei), Octav Șuluțiu („Opt”), Alexandru Sahia („Ouăle și Patriarhul”), Alfons Adania („Anul literar”), Arșavir Acterian („Eugen Ionescu: Elegii pentru ființe mici”), Paul Constantin Deleanu („Adeziune”) au acreditat substanța articolelor din proaspăta revistă „Floarea de foc”.

REVISTA „FLOAREA DE FOC” ȘI RESORTURILE UNOR ANGAJĂRI PARADOXALE ÎN DEZBATERILE VREMII

Publicația „Floarea de foc” se legitima, astfel, prin apartenența la viziunea escatologică a bisericii, viziune menită să asigure sensul lumii, vieții și devenirii istorice. Așa cum am arătat directorul publicației milita pentru ideea că biserica trebuie să fie prezentă în societate, considerând că legătura dintre cultură, religie și politică este una inextricabilă: „Menirea noastră nu ne-o aflăm în critica predicantă, îndoielnică și mereu revizuită, ci în mărturisirea vie și cinstită. Din pricina aceasta ne e drag să recunoaștem și să ne însoțim mai bine cu tăgăduitori și răzvrățiți, decât cu vreunul din nepăsătorii filozofanți, fiindcă și ei, acești tăgăduitori și răzvrățiți, luptă și suferă și mărturisesc cu cinste o râvnă spre viață” (Sandu Tudor, 1932).

Articolul „Apolog pentru o nouă cruzime” care deschide numărul 6 al revistei recuperează problema rupturii dintre generații. Noua generație, dezisă de cultura moștenită, își proclama caracterul organic și polyvalent al propriei experiențe culturale, care se individualiza prin faptul că și-a fixat ca obiectiv redescoperirea dimensiunii spirituale: „Ceasul acesta care sună atât de deosebit pentru ceeace a fost și ceeace va fi, pentru cei ce se pot numi bătrâni și cei ce se pot numi tineri (și această vârstă nu e atât o socoteală de ani), pentru cei ce au făcut războiul și cei ce au

îndurat războiul, ceasul acesta trebuie să-și aștepte toată învățătura. Deosebirea celor două lumi, care stau față în față, trebuiesc să ne facă să vedem cu folos, să înțelegem rodnic, ceeace altă dată nu puteam înțelege din pricina continuității. Ni se desvăluiesc în chip unic noi adevăruri de capăt de mileniu. Revelația lor ne poruncește fapte noi fapte, care să slujească viața și Adevărul ei. Ni se cere un act de hotărâre creatoare” (Sandu Tudor, 1932). Sigur că pentru a înțelege fenomenul generației spiritualiste și dimensiunea frondei tinerilor intelectuali e necesar să lărgim cercul contextualizării cultural-istorice. Primul Război Mondial produsese o gravă criză a conștiinței europene, lesne identificabilă în toate palierele culturii. Lumea construită pe rațiune, ordonată până la monotonie, de acumulări sistematice și tenace, având ca mit fondator ideea progresului fără limite, s-a văzut spulberată. Toate aceste lucruri au avut un impact puternic într-o Românie deplin conectată la ritmurile vremii. Suferințele cumplite ale poporului român în anii războiului au făcut să existe un „înainte” și un „după” foarte bine precizate ceea ce a condus la o individualizare a unei generații cu o conștiință diferită de cea a generațiilor anterioare, realitate la care făcea referire și Sandu Tudor în articolul sus-amintit. Sigur, dezbaterea fusese consumată de ceva vreme. Încă din 1927, tânărul Mircea Eliade (avea atunci 20 de ani), publicase în foileton în ziarul lui Nae Ionescu (unul dintre cei mai proeminenți lideri ai vremurilor) – „Cuvântul” –, un „Itinerariu spiritual” adresat, cu precădere, generației sale: „O generație - și înțeleg, firește, elita - nu se singularizează decât cuprinsă fiind de o criză de proporții catastrofale. Cum a fost de pildă războiul” (Mircea Eliade, 1990). Astfel, Mircea Eliade ajunsese la concluzia că *Homo Sapiens* este, în mod obligatoriu, și un *Homo Religiosus*, că la ortodoxie „se ajunge”, aceasta fiind o dogmă generatoare de viață și experiență mistică nemijlocită și verificată: „Ortodoxia e, pentru noi, creștinismul autentic, care trebuie actualizat în proaspete și calde fapte sufletești. Creștinismul ne luminează o axă centrală în univers și în noi înșine” (Mircea Eliade, 1990). Teza, evident, a stârnit aprinse controverse în spațiul cultural interbelic și, în acest context, Petru Comarnescu, directorul publicației „Tiparnița Literară” a demarat în 1928 o anchetă cu privire la existența sau nu a unei noi spiritualități, investigate fiind personalitățile literare ale timpului. Sandu Tudor a formulat, cu acest prilej, o replică memorabilă prin care probează postura de reprezentant de marcă al tinerei generații, ce-și revendică o nouă spiritualitate. Prin urmare, notorietatea ziaristului este susținută și de acest episod al conflictului dintre generații, în sens larg, respectiv al recunoașterii încadrării sale în suflul unui altfel de „a fi” și de „a scrie”.

În articolul „Apolog pentru o nouă cruzime” Sandu Tudor ducea mai departe această dezbatere și, pornind de la ideea că „*acest nou așezământ, nu poate fi întemeiat pe dinafară, printr-o înțelegere pacifică mondială, adică numai printr-o bunăvoință căldică și politicoasă*” conchidea „*un strigăt de chemare la solidaritatea acestei noi discipline, acestei noi asceze, se impune. Numai cei tineri îl pot înțelege și îl pot împlini. Și tinerețea va învinge pentru că Viața învinge deapaururi*” (Sandu Tudor, 1932).

Articolul „Ametafizicul Apusului” îi oferă posibilitatea lui Sandu Tudor de a opune imaginii unui Apus în derivă imaginea creștinismului metafizic, de la care se revendică, creștinism ridicat pe scheletul învățaturii creștine, urmând Sfinților părinți și marilor mistici: „*O nouă desarmonie se iscă în sufletul apusean. De aici înainte, europeanul năzuște din toate puterile lui spre cucerirea științelor și dezvoltarea puterilor lui spre cucerirea științelor și dezvoltarea puterilor lui intelectuale. Celelalte elemente sufletești rămân în urmă și apoi tăgăduite. De acum tragedia apuseanului ametafizic nu mai este prin confuzie ci prin distincție, prin despărțire. Rațiunea prin natura ei diferențiază, analizează, desparte, desbină*” (Sandu Tudor, 1932). Știința, în concepția lui Sandu Tudor, nu este în sine întemeiată pe adevăr ci pe îndoiala metodică și pe organizarea ei, or această fundamentală tăgadă, care e treapta cea mai adâncă a îndoielii, constituie sursa ateismului modern: „*Cumpănă între cele trei elemente fundamentale ale sufletului, credința, intelect și moral, se rupe complet și naște tipul omului individualist, omului negativ, anarhic, nihilist*” (Sandu Tudor, 1932). Soluția este dată de conlucrarea elementelor, de asumarea „*modului teandric*”, adică a „*modului divin-omenesc*”, cale prin care ființa umană, chiar dacă rațională, își asumă datul metafizic permanent, în sensul durării spirituale, soluție dezvoltată și de fostul său mentor gândirist, Nichifor Crainic: „*Numai restabilind echilibrul dinamic, și totuși firesc omului, între imoral, intelect și credință se poate ajunge la o lecuire. Nu întâietatea unei facultăți asupra celeilalte, ci realizarea paradoxală a unei unități, libertăți și egalități desăvârșite, în sensul profund pe care l-a formulat creștinismul în dogma fundamentală a Treimeii, trei și totuși unul, pentru că, omul firesc trebuie să fie o răsfrângere liberă, icoana de armonie a Marelui Tot, a lumii și a lui Dumnezeu*” (Sandu Tudor, 1932). Sigur că viziunea lui Sandu Tudor asupra unității liberatoare justifică și conjuncția fulminantă cu politicul, conjuncție care îi asigură multiple alianțe interioare cu corifeii generației tinere, angajați deopotrivă în efortul descoperirii și modelării României Mari.

Ultimul număr din acest prim an al revistei a fost tipărit pe 26 martie 1932, ineditul constând nu doar în modificarea prețului (de doar trei lei în loc de

cinci) ci, mai ales, în poziția fermă de apărare a drepturilor studenților prinși în violentele mișcări de masă pe străzile Bucureștiului, 26 martie fiind data la care Garda de Fier a fost declarată ilegală. Consecințele? Un raid al Poliției Serviciului de Siguranță a forțat „Floarea de Foc” să-și întrerupă temporar apariția. Semnalăm faptul că situația revistei lui Sandu Tudor nu a constituit un caz singular, numeroase alte publicații, care s-au simțit obligate să aibă o reacție cu privire la ceea ce au considerat drept abuzurile guvernului cunoscând aceeași soartă. E suficient să cităm încheierea acestui număr 12/1932, prin care redacția ziarului „Floarea de Foc” trăgea semnalul falimentului politicului, al imposibilității guvernului de a găsi un răspuns adecvat provocărilor sociale și culturale ale momentului istoric decisiv, pentru a ne face o idee asupra atmosferei timpului: „*În această vreme de generală lunecare către nu se știe unde, percheziționarea redacției ziarului «Calendarul», ridicarea tuturor dosarelor și manuscriselor, arestarea întregii redacții și suspendarea fără termen a apariției gazetei, semnifică definitiv mentalitatea și puterea politică a guvernului actual. În aceste condiții morale suspendarea unei gazete nu poate totuși însemna nimic. Singura deslegare a situației penibile a unui guvern care nu mai înțelege, nu se mai înțelege pe sine și nu mai poate stăpâni, ESTE SUSPENDAREA ȚĂRII, sau suspendarea de către țară a celor inapți funcției ce le incumbă*” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, ff. 86-87).

REVISTA „FLOAREA DE FOC” ȘI SENSUL CERCETĂRII VIRTUȚILOR TEOLOGICE

În 1933 numărul 1 apare la data de 25 martie. Revista, care îmbrăca un alt format, își păstra prețul de 5 lei pentru un exemplar și, respectiv, abonamentul anual de 200 lei, dar frecvența era de un număr la două săptămâni. Articolul „Prolegomene: omul negativ” deschidea acest al doilea an al revistei iar subtitlurile - „Înțelesul de valoare”, „Bipolaritatea spirituală”, „Desarmonia clasică”, „Sufletul de piatră”, „Semnul Căpățînii”, „Negativ la pătrat”, „To be or not to be” – încifrează efortul autorului de a configura axele conștiinței existenței noastre ca om și ca popor, care se pot sustrage terorii timpului istoric prin așezarea trăirii culturale în matricea afirmării spirituale: „*Să luăm mai întâiu seama, cum «timpul» prin însăși natura lui, schimbă cu totul problema spirituală a omului. O scoboară la o problemă de tradiție, de structură, de ereditate și de aici la una psihologică și trupească. Dintr’odată crucea se ridică tăiată lămurit prin înțelesul ei contrar. Natura imanentă a timpului e crucială, potrivnică ori cărei transcendențe, spiritualității pure, o acopere, o ascunde. Din pricina aceasta*

toate popoarele într'adevăr metafizice, cu o mentalitate transcendentalistă, se vădesc anistorice" (Sandu Tudor, 1933). La o privire mai atentă, viziunea lui Sandu Tudor este simptomatică contextului mental și cultural al României interbelice, ca o țară ieșită victorioasă dar și cu nevoia de a-și construi o nouă identitate. Mai mult, credem că astfel devine evident faptul că Sandu Tudor este tradiționalist prin opțiune și că acesta întruchipează destinul unei categorii de intelectuali români care începuse să se înfiripeze în acea vreme. De altfel, atât George Călinescu cât și Nicolae Manolescu, critici literari de notorietate incontestabilă, au poziții similare în ceea ce privește binomul *modernism versus tradiționalism*, așa cum s-a manifestat el în literatura română interbelică, ambii subliniind faptul că tradiționalismul este mai degrabă o alegere, un stil, un program estetic sau spiritual: *„În realitate, tradiționalismul reprezintă o formă de modernism. [...] Tradiționaliștii sunt mai toți foști simboțiști și prin urmare indirect baudelairieni și au păstrat obișnuința îmbrățișării universului”* (George Călinescu, 1982), respectiv *„tradiționalismul e o chestiune de stil, de cultură”* (Nicolae Manolescu, 1979). România Mare crează contextul dezvoltării unei generații care căuta notele comune acestei identități naționale lărgite, susceptibile unei concluzii prin care se poate recupera conștiința de apartenență la aceeași limbă, credință și idealuri: *„Astfel crucea intră în viața obișnuită a fiecărui om, care o primește ca o putere. Astfel, supranaturalul pătrunde în natural, lin și firesc. Așa, civilizată și barbar, domnul și sluga, înțelept și prost, prostituată și sfânt, popor ales și neamuri păgâne, toți ajung egali în fața mântuirii, pentru toți e cu putință”* (Sandu Tudor, 1933).

Ideea este continuată de Mircea Eliade în articolul „Pașoptism și umanism” care se ridică împotriva alterării, laicizării de către pașoptiști a intuiției eternității culturii române: „Orice viață asociată posedă anumite intuiții fundamentale, dela care se poate porni mai departe elaborându-se o etică, o metafizică, o economie. Și nu cunosc nici un stil de viață asociată care să nu posede o anumită intuiție a eternității, pe care o traduce fie printr'un contrast dramatic între natură și om, fie într'o curgere a Firii, fie prin dramatizarea blestemului, fie printr'o beatificare a morții, etc. Nu e locul aici să cercetăm care a fost intuiția eternității în stilul de viață românesc. Destul să spunem că pașoptismul a introdus, ca peste tot, o abstracțiune, o eternitate de aureolă, o eternitate cu fanfare. După cum ni s'a cerut să gândim pentru «univers», pentru «umanitate». Toate cuvintele acestea nu înseamnă nimic; sunt goale; și dacă au avut vreodată vreun conținut, nu l-au avut de la noi” (Mircea Eliade, 1933). Polemica asupra neautenticității și erorii esenței pașoptismului românesc este continuată de toți colaboratorii acestui număr de deschidere din

cel de-al doilea an de apariție al revistei „Floarea de Foc”. Astfel, toate cele 8 pagini sunt legate de această mișcare de renaștere românească a veacului al XIX-lea ai căror promotori, așa cum demonstrează reprezentanții tinerei generații interbelice, nu au reușit să identifice și, evident, nici să reprezinte structura spirituală a neamului românesc, atrași excesiv de realitățile culturii occidentale. Simpla înșiruire a autorilor și titlurilor constituie un tablou elocvent al dimensiunii dezbaterii: Paul Constantin Deleanu „Structura spirituală a curentului 48-ist”, G. Racoveanu: „Duhul pașoptist și ortodoxia”, Victor Ion Pavelescu: „Franța și Germania în raport cu pașoptismul”, H.H. Stahl: „Boerii pașoptiști și problema agrară”, Petru Manoliu: „Filosofia pașoptistă: Titu Maiorescu”, Eugen Ionescu: „Itinerar critic: originalitate și pașoptism” și Horia Stamatu: „Liberté, égalité, fraternité”. De altfel și numărul din 16 aprilie 1933 al revistei reprezintă o continuare a traseului deja conturat, majoritatea articolelor reprezentând o prelungire a subiectului tratat anterior, ceea ce a condus la păstrarea, în general, a autorilor.

Pe prima pagină a numărului 3/1933 este așezat articolul lui Mircea Eliade „Justificarea bucuriei”, care ar putea fi numit „programul” revistei, ilustrat de materialele și articolele colaboratorilor. Argumentele lui Mircea Eliade pentru „Justificarea bucuriei” au în miezul lor doctrina fabricată în laboratorul trăiristului Nae Ionescu, misticul răsăritean care a transmis discipolilor îndrăzneala criticii fără menajamente a bălbâielilor, incertitudinilor, căutărilor sterile asupra valorilor tradiționale românești chiar dacă (ba chiar cu atât mai mult cu cât) acestea aparțineau forurilor conducătoare, fie din mediul cultural, politic sau bisericesc. Or, tocmai această îndrăzneală era menită să dea măsură staturii spirituale a generației de intelectuali crescută sub directă sa influență. Iată tonul articolului: *„În ultimul timp – din cauze atât de felurite și de interesante încât s-ar putea scrie un întreg volum discutându-se – s-a încetățenit și la noi sensul tragic al spiritualității și valorificarea agoniei ca justificare supremă a vieții spirituale. Se afirmă tot mai des și tot mai frumos că o viață autentic spirituală conduce la desperări și a tristeții solitudinii nu mai există o altă posibilitate de afirmare a spiritului. Se instaurează, așa dar, și în tânăra cultură românească o viziune negativă a existenței [...] A te așeza însă, în desnădejde și a privi și judeca și lumea de acolo – mi se pare neesențial și ineficace. Desnădejdea și agonia pot fi trepte, nu centre. Atât timp cât sunt trepte, prețuiesc tocmai pentru verificările pe cari le dau vieții și cunoașterii. În clipa când ajung centre definitive, automatisme de stări sufletești sau cuvinte, sunt nu numai inutile și nesănătoase, dar sunt deadreptul necaritabile. Ceiace îmi displace mai mult în desperare este egoismul ei, lipsa ei de*

caritate, ca să nu mai vorbesc de celalt mare păcat, împotriva nădejzii. În această privință, teologia creștină s'a adăpat din însăși izvorul central al vieții și al bucuriei – socotind deznădejdea ca cel mai negru păcat, împotriva Duhului Sfânt. Să nu uităm că și o crimă poate fi iertată, în morala creștină, dar o deznădejde consumată (sinuciderea) nu. De data aceasta, viața întregă și bucuria existenței vorbește printr'un precept de morală" (Mircea Eliade, 1933). Sandu Tudor se mulțumește să adreseze o „Scrisoare către prietenii triști din «generație»”, articol în care în binecunoscutul său stil polemic arată spre efectele devastatoare ale îndepărtării de valorile ortodoxe, românești, a căror cercetare trebuie înscrisă în beneficiul spiritului național: „(...) am înțeles că tânguirile voastre nu vor sfârși deloc și niciodată. Și am descoperit cu uimire ceva neabănut și hidos. Fiecare din voi se tânguia felurit și într'o altă limbă și pentru o altă pricină, care năștea în voi o tristețe mărunță, îmiită, întortochiată, bizară, rafinată, și care nu avea nimic cu marea tristețe a oamenilor și a Lumii” (Sandu Tudor, 1933). Aceeași direcție a angajării ferme și tenace îmbracă și discursurile restului colaboratorilor, și simpla lectură a titlurilor ziarului ilustrează faptul că articolele îmbracă expresia aceleiași angajări intelectuale majore, angajare fundamentată pe temelia ortodoxă a spiritului național: „Cumpăna” – Arșavir Acterian, „Fenomenologia virtuților teologice” – Paul Costin Deleanu, „Numai desnădejde, atât” – Petru Manoliu, „Subiectivismul disperării” – Victor Ion Pavelescu, „Scrisoare către prietenii triști din «generație»” și „Tălmăcire nouă din psaltire” – Sandu Tudor, „Bucuria tristeții și tristețea bucurii” și „Critică: Camil Petrescu și «Patul lui Procust»” – Eugen Ionescu.

REVISTA „FLOAREA DE FOC” – O PERSPECTIVĂ INTERACționISTĂ ASUPRA POLITICII CULTURALE NAȚIONALE

După doi ani de tăcere, publicația „Floarea de Foc” revine, la 25 ianuarie 1936, cu un alt format (de 12 pagini), inițial (primele 7 numere) la același preț („un exemplar 5 lei”) dar și cu frecvența săptămânală din anul debutului („în fiecare sâmbătă”). Formatul publicației va cunoaște modificări pe parcursul acestui an, astfel că numerele 8-15 iau forma de „supliment literar de Duminică al ziarului «Credința»”, pentru ca următoarele 7 apariții să redevină de sine stătătoare, la prețul modic de un leu. Numele colaboratorilor revistei sunt, de această dată, altele și dacă amintim episodul scandalului dintre „Criterion” și ziarul „Credința” (al cărui director era tot Sandu Tudor), care a condus la pulverizarea celui mai emancipat grup cultural interbelic, e de la sine înțeles de ce.

Astfel, nu se vor mai regăsi în coloanele publicației numele unor scriitori de prestigiu (foști prieteni și susținători ai lui Sandu Tudor) precum Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade sau Petru Comarnescu, dar, deloc surprinzător în contextul dat, frecvența numelui Zaharia Stancu o întrece chiar și pe cea a directorului, Sandu Tudor, în acest al III-lea an al apariției. Dincolo însă de aceste schimbări – interesante în sine și relevante pentru o linie de gândire a multiplelor prefaceri, fracturi ale tinerei generații interbelice românești –, interesează, credem noi, conservarea uimitoarei capacități a lui Sandu Tudor de a atrage în paginile publicației sale pe unii dintre cei mai marcanți scriitori și esești români interbelici precum Anton Holban, Petru Manoliu, Alexandru Mironescu, Alexandru Vianu (fratele lui Tudor Vianu) sau Cicerone Theodorescu etc.

Așadar, mesajul directorului Sandu Tudor se dovedește a nu fi alogen și aceasta deoarece indiferent de subiectul abordat, indiferent de realitatea pe care și-o propune să o prezinte cititorilor timpului său (în cronici politice, literare, plastice, teatrale, muzicale, științifice, economice, religioase s.a.), el e dictat de o constantă angajare în lupta pentru redescoperirea valorilor ortodoxe și naționale în același timp. În anul 1936, când imperatiile politice devorant schimbau radical discursurile și tonurile gazetarilor, Sandu Tudor, își intitulează articolul de deschidere al acestui al treilea an al „Florii De Foc” „Sfânta Rumânie” iar subtitlurile „Despre Întâia Rumânie care s'a dat pierzării și s'a uitat”, „Despre cum s'a născut cea de a doua Rumânie a haiduciei și a desrobirilor”, „Despre cerul nopții noastre istorice”, respectiv, „Pentru cea de a treia Rumânie a luminii” configurează natura conținutului. Reflexiile sale asupra conceptelor de națiune și naționalism atestă statura de mare gazetar și patriot care refuză atitudinea samavolnică și critică vehement derapajele clasei politice: „Să nu uităm că «rumânia», în înțelesul ei profund și esențial, e calitatea de a fi «rumân». Ea există de când ne-am zămislit noi și azi a reînviat prin sfințenia ei, tortura pe roata lui Horia, desamăgirea până la nebunie a lui Iancu, uciderea mișelească a lui Tudor, ca și jertfa atâtor rumâni, talpa țării. Din potrivă, naționalismul, lozinca fățarnică cu care ne mint și azi demagogii partidelor politice, e născut așa de curând, din oratoria caragialească a democrației bonjuriste, din comica declarație dela Izlaz, pe malul Dunării, simplă maimuțareală a Drepturilor Omului, de pe malurile Senei. De atunci, naționalismul a rămas, la noi, darabana cu care vând pleava tuturor ideologiilor, venetice și de căpătuială, anumiți doritori de exploatare a bunei credințe populare. Naționalismul e de fapt doar o abstracție, care sună de pe buze, de la om la om, bună pentru urechile proștilor. Nu e rodul realităților noastre milenare. A fost născocit sau

descoperit acum câteva decenii, din cărți și cărțurari” (Sandu Tudor, 1936). „Despre puritatea Rumâniei”, „Cartea din capul unghiului a Rumâniei”, „Orientalismul nostru rumânesc” sunt articolele în care directorul publicației continuă dezbateră preocupării melioriste și chiar salvatoare pentru spiritul național prin cucerirea și readaptarea spațiului cultural la valorile ortodoxiei și ale sufletului național. Așa cum am amintit, deja, ultimul număr a apărut la data de 2 iulie când, pe ultima pagină apărea anunțul: „Cu acest număr «Floarea de Foc» ia vacanță până la 1 septembrie”. Din nefericire, vacanța s-a permanentizat, revista nemaicunoscând vreun alt număr.

„FLOAREA DE FOC” ÎN NOTELE SERVICIULUI DE SIGURANȚĂ

Nota Poliției și Siguranței Generale, Brigada a III-a, din 30 ianuarie 1932, certifică faptul că activitatea publicistică a directorului Sandu Tudor a fost atent monitorizată, conținutul revistei sale fiind supus unui analize severe: „Toate articolele din acest ziar au caracter mai mult sau mai puțin literar și sunt semnate, pe lângă Sandu Tudor, J. Lespezeanu, Haig Acterian, care colaborau și la «Viitorul social» ce a fost confiscat în diferite rânduri, de Tudor Argezei, Camil Petrescu. Până în prezent, acest ziar care are menirea să înlocuiască «Viitorul social» își păstrează caracterul moderat și aproape literar. Apariția sa va fi urmărită și în caz că își va schimba conținutul, se va semnală la timp” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f.80). Evident, și următorul număr va fi supravegheat, concluzia Notei din 7 februarie 1932 înscriindu-se în aceeași logică: „Ziarul își păstrează și de data aceasta caracterul literar, având însă articole semnate de cunoscuți comuniști ca J. Lespezeanu și Haig Acterian” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 82). Lucrurile se vor schimba în foarte scurtă vreme, astfel încât numărul din 13 februarie 1932 l-a determinat pe agentul Siguranței să facă următoarele aprecieri: „În numerele 1-5 nu s-a putut observa nimic compromițător, articolele, pentru a se căpăta încrederea autorităților, menținându-se la caracterul pur literar, însă odată cu nr. 6, care face obiectul acestei note, se evidențiază tendința ce are de a deveni un ziar cu caracter politic” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 84). Trei articole din acest număr constituiau probe elocvente, în viziunea semnatarului Notei, ale schimbării direcției publicației: „Apolog pentru o nouă cruzime”, scris de Sandu Tudor; „Generația activistă” al lui Alfons Adania și „Definiția intelectualului” semnat de J. Lespezeanu. Din fiecare articol fuseseră extrase pasaje, selecția urmărind așa-zisa alunecare a publicației în favoarea ideologiei comuniste: „În

articolul intitulat «Definiția intelectualului», semnat de comunistul J. Lespezeanu, se spune: «Nu ne vom sfii deci să definim intelectualul ca pe individul care, în societatea capitalistă, o adevărată piață unde totul este marfă, nu aduce spre vânzare decât puterea lui de muncă, întemeiată pe cunoștința căpătată în școli speciale». Dar această definiție – aprecia semnatarul Notei Siguranței – este aproape cea a proletarului manual, așa cum l-a descoperit Carl Marx. Începuturi timide, dar destul de elocvente” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 84).

Într-adevăr, la 26 martie 1932 „Floarea de foc” va scoate un număr care nu se va încadra registrului preponderent cultural-literar cu care-și obișnuise cititorii ci se va focaliza pe atitudinea guvernului Iorga și a Prefecturii Poliției Capitalei, față de studenți. Astfel, prima pagină a revistei anunța, cu litere îngroșate, tematica: „Noi cei treizeci și opt scriitori și ziariști ai generației noi, ridicăți aici lângă toată tinerimea conștientă a acestei țări, salutăm studențimea română căreia ne alăturăm. Unitatea gestului ei curajos și tăria cu care își apără drepturile încălcate de bestialitate, e pilda ca și toată nădejdea noastră morală în biruința spiritului, gândului și faptei curate cari singure trebuie să ne stăpânească” (Sandu Tudor, 1932). Despre ce era vorba? În martie 1932, Nicolae Iorga, prim-ministrul României încă din aprilie 1931, la cererea lui Carol al II-lea, a semnat un decret care scotea mișcarea legionară în afara legii. Cum numărul studenților care au aderat la Garda de Fier a lui Corneliu Zelea Codreanu era, în acea vreme, unul impresionant, acțiunea politică a degenerat în violente mișcări de masă pe străzile Bucureștiului. Considerațiile lui Arșavir Acterian, dincolo de retorica jurnalistică, sunt substanțiale, ele reconstituind tabloul confruntărilor dintre studenți și forțele de ordine: „Iată o nemernicie pe care numai capacitatea politică a unor tehnicieni travestiți peste noapte în stăpânitori incapabili ar fi putut s-o comită. Poliție, jandarmerie, gaze lacrimogene, bastoane de cauciuc și tot felul de accesorii puse la contribuția Puterii, ca să violenteze, să biciuiască și să mutilizeze trupul tinereții acesteia îndelung răbdătoare, care exasperată și iritată de pasivitatea unor sterpi conducători, în fine s-a revoltat. Căci oare, acești atoateștiutori oameni de acțiune puși în capul Statului nostru, își vor da seama de neștiința și neputința lor politică?” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 85).

Practic, Sandu Tudor, în acest număr, reușește să umple coloanele revistei „Floarea de foc” cu punctele de vedere ale unor personalități de vârf ale culturii interbelice, care, în contextul dat, oferă explicații și interpretează raporturile Stat -putere - opoziție - societate: Mircea Vulcănescu, Paul Sterian, Haig Acterian, Arșavir Acterian, Eugen Ionescu, George Mihail Zamfirescu, George

Racoveanu, D. Ciurezu, Mircea Grigorescu, Ion Călugăru, Alexandru Vianu, Mihail Arțăreanu, Jak Berariu, Dan Botta, George Acsinteanu, Emil Gulian, N. Crevedia, Alexandru Sahia, N. Carandino, Ștefan Călin, Ștefan Ilarie Chendi, Isalia Răcăciuni, Emil Botta, Dan Petrașincu, Dan Pantazescu, Al. Robot, Liviu Cazin, Ionatan X. Uranus, Constantin Fântăneru, Radu Popescu, Ghiță Ionescu, Ovidiu Papadima, Horia Stamatu, Const. Lucreția Vâlceanu, J. Lespezeanu și Paul Constantin Deleanu. Enumerarea de mai sus demonstrează că directorul publicației a declanșat o polemică care a echivalat cu o colaborare între reprezentanții de marcă ai generațiilor mai tinere, cu opțiuni ideologice eterogene. Prin urmare, solidarizarea nu a avut în vedere vreun criteriu politic ci unul vădit principal, reflectarea evenimentului prin prisma acestei adunări configurând spiritul critic al acestei „noii generații”, întemeiată pe direcția spiritualistă. Revista așază în prim-plan un mesaj adresat direct lui Carol al II-lea de la care „*Studențimea bătută*” și „*Oastea intelectualilor tineri*” așteptau sprijin: „*la noi obrazul scuipat îl sărută vodă*” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 85).

Nota Siguranței din 27 martie 1932 se înscria în aceeași traiectorie de resemantizare politică, sensul unic de interpretare a oricărei opoziții, și astfel fronda intelectualilor din rândurile revistei este pusă pe seama adeziunii lor la ideologia comunistă: „*Am onoarea depune un exemplar din ziarul «Floarea de Foc» în care 38 de intelectuali au semnat articole înfierând atitudinea D-lui Prim-ministru Iorga, guvernului și Prefecturii Poliției Capitalei, față de studenți. Dintre semnatari, cea mai mare parte sunt cunoscuți comuniști și simpatizanți comuniști, dintre care următorii au dosare la această Direcțiune și frecventează Cercul de studii marxiste*”: Sandu Tudor, Eugen Ionescu, Mircea Grigorescu, Ioan Călugăru, Alexandru Sahia, Radu Popescu, J. Lespezeanu, Alfons Adania, Paul Costin Deleanu, Haig Acterian (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 85).

Lista celor 10 scriitori considerați adepți ai mișcării de stânga debutează, ostentativ, cu numele directorului publicației (și, deci, principalul vinovat), Sandu Tudor. Exagerarea este evidentă cu atât mai mult cu cât majoritatea se înscriau, de fapt, *trăirismului* lui Nae Ionescu, de unde și accentele moderniste și chiar influențele doctrinare specifice extremei de dreapta, încifrate în scriitura lui Paul Sterian, Mircea Vulcănescu, Haig Acterian, Arșavir Acterian, Eugen Ionescu, Ovidiu Papadima sau Horia Stamatu.

Cum am prezentat deja acțiunea s-a soldat cu confiscarea publicației de către organele polițienești reparația ziarului fiind anunțată printr-o notă informativă datată 28 noiembrie 1932 în care

se ofereau și următoarele detalii: „*De data aceasta, ziarul va fi scris de un număr mai restrâns de colaboratori, va avea formatul unei reviste și va apare săptămânal*” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 85). Menționăm inexactitatea informațiilor, în sensul că „*Floarea de Foc*” a apărut, în cel de-al doilea an, odată la două săptămâni.

După o întrerupere de peste doi ani revista re apare în 1936, ca urmare a eforturilor lui Sandu Tudor a cărui cerere a obținut un rezultat pozitiv din partea Ministrului de Interne, realitate confirmată prin documentul din Arhiva C.N.S.A.S., fond Penal, dosar 013495, vol. 2, f. 104. Astfel, Poliția de Siguranță, Serviciul de Informații, adresa Serviciului Cenzurii Corpul II Armată, la data de 16 ianuarie 1936, următorul mesaj: „*Avem onoarea vă înainta cererea d-lui Sandu Tudor, privitoare la reparația revistei literare «Floarea de Foc» și vă rugăm a dispune cele convenite de acord cu rezoluția d-lui Ministru*”.

Chiar și după acest an, Sandu Tudor nu a renunțat la proiectul „*Floarea de Foc*”, râvna sa fiind certificată prin nota din 30 noiembrie 1943, prin care Ministerul Propagandei Naționale, Comisia permanentă de control, verificare și aprobare a autorizațiilor publicațiilor se adresa către Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații pentru a i se furniza „*referințele necesare asupra persoanei D-lui Sandu Tudor (Alexandru Teodorescu)*” care solicita apariția publicației „*Floarea de Foc*” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 62). Din păcate, truda fostului director s-a dovedit zadarnică.

CONCLUZII

O analiză a revistei „*Floarea de Foc*”, din perspectivă literară este elaborată de filologul Elvira Sorohan, care aprecia drept justificată încadrarea lui Sandu Tudor în categoria scriitorilor submediocri de către criticii Eugen Lovinescu și George Călinescu. Lectura articolului-program al directorului publicației prilejuia următoarele aprecieri din partea domniei sale: „*Gol de idei, exaltare la culme, strigăt pe aceeași coardă, acesta e articolul director scris într-o frapantă sărăcie de vocabular*” (Elvira Sorohan, 2002). Cu toate acestea, revista își confirma valoarea prin articolele unor colaboratori de prestigiu, autoarea studiului oprindu-se cu precădere asupra câtorva nume precum: Emil Cioran, Mircea Eliade, H.H. Stahl, Arșavir Acterian și, în special, Eugen Ionescu, de unde și concluzia: „*Răsfoind revista «Floarea de foc» m-am întors la volumul «Nu». Răsfoind revistele vechi și cărțile asiști plin de întrebări la spectacolul revuisticii literare contemporane. Care dintre ele va mai tăinui un nume ca al lui Eugen*

Ionescu, încât să fie redeschisă după șapte decenii sau un secol?” (Elvira Sorohan, 2002).

Receptarea direcției politice a revistei a generat, de asemenea, poziții eterogene. Astfel, dacă Mihai Rădulescu considera că „Floarea de Foc” în 1932 a constituit o platformă pentru tinerii comuniști, o oportunitate de a disemina idealurile lor revoluționare (Mihai Rădulescu, 2005), istoricul Lucian Boia observa că, de fapt, publicația a reușit să reunească și să încurajeze întreg tineretul, chemat să-și exercite, dincolo de orice constrângere doctrinară, spiritul creator: „*De la Alexandru Sahia, deja comunist, la cei de dreapta precum Mircea Eliade și Mircea Vulcănescu, întreg spectrul ideologic era reprezentat, în toate nuanțele lui (Comarnescu, se înțelege, Haig Acterian, încă simpatizant comunist, dar spre drumul spre legionarism, fratele lui, Arșavir Acterian, deocamdată nedecis, dar care se va angaja tot cu legionarii, H.H. Stahl, oarecum social-democrat, Eugen Ionescu, nici de dreapta, nici de stânga, și așa mai departe)*” (Lucian Boia, 2012). În același registru se încadrează și aprecierile scriitorului Zigu Ornea care vede în „Floarea de foc” o revistă neînregimentată ideologic și, în consecință, deschisă tuturor opiniilor politice (Zigu Ornea, 1995).

În ce ne privește, considerăm că simpla revizuire a tabloului sinoptic al colaboratorilor e de natură să certifice caracterul eterogen al publicației și că, în fapt, așa cum o arăta și semnatarul articolului „Adeziune”, Sandu Tudor și-a propus prin această revistă să pună temelii unei mănăstiri intelectuale, în sensul cultivării unei adâncimi spirituale, perfect racordată multiplelor problemele ale epocii interbelice, de natură religioasă, filosofică, artistică sau politică, aspirație ce l-a urmărit tot restul zilelor sale și pe care a izbutit să o clădească în sufletele multor semeni care au avut privilegiul să-l cunoască: „*Ca poziție generală, întru atât cât va putea fi una, «Floarea de foc» stă înaintea și deasupra tuturor revistelor multiplu ancorate culturalicește și reprezentând doctrinar: înaintea «Convorbirilor Literare», a «Vieții românești», a «Gândirii» ca și a «Contemporanului» și foilor adiacente. Cu o condiție necesară: să-și poată afla efectiv o poziție a ei proprie. Aceasta în sensul unei adâncimi spirituale, ca și a cuprinderii culturale ca morfologie. [...] Vom încerca, dară, și aici încercuirea și vinderea câtorva experiențe metafizice: iată totul. Pentru asta va trebui să apăsăm cu penița adânc în lume și în Treimea Sfântă. Aceasta e formula adeziunii noastre*” (Paul Costin Deleanu, 1932).

BIBLIOGRAFIE

- [1] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, *passim*
- [2] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, ff. 86-87.
- [3] ORNEA, Zigu (1995), *Anii treizeci. Extrema Dreapta românească*, București, Ed. Fundației Culturale Române, p. 165, pp. 180-181.
- [4] *Ibidem*, pp. 180-181.
- [5] ELIADE, Mircea (1991), *Memorii*, București, Ed. Humanitas, p. 163.
- [6] DELEANU, Paul Costin (1932), Adeziune, *Floarea de Foc*, anul I, nr. 1, 6 ianuarie 1932, p. 2.
- [7] TUDOR, Sandu (1932), Prolog pentru ceasul acesta, *Floarea de Foc*, anul I, nr. 1, 6 ianuarie 1932, p. 1.
- [8] *Ibidem*.
- [9] *Ibidem*.
- [10] *Ibidem*.
- [11] *Ibidem*.
- [12] *Ibidem*.
- [13] TUDOR, Sandu (1932), Grăsunul bărfăreț, *Floarea de Foc*, anul I, nr. 3, 23 ianuarie 1932, p. 1.
- [14] TUDOR, Sandu (1932), Apolog pentru o nouă cruzime, *Floarea de Foc*, anul I, nr. 6, 13februarie 1932, p. 1.
- [15] ELIADE, Mircea (1990), *Profetism românesc*, vol. I, București, Ed. Roza Vânturilor, p. 10.
- [16] *Ibidem*, p. 58.
- [17] TUDOR, Sandu (1932), Apolog pentru o nouă cruzime, *Floarea de Foc*, anul I, nr. 6, 13februarie 1932, p. 1.
- [18] TUDOR, Sandu (1932), Ametafizicul Apusului, *Floarea de Foc*, anul I, nr. 11, 19 martie 1932, p. 1.
- [19] *Ibidem*.
- [20] *Ibidem*.
- [21] TUDOR, Sandu (1933), Prolegomene: Omul negativ, *Floarea de Foc*, anul II, nr. 1, 25 martie 1933, p. 1.
- [22] CĂLINESCU, George (1982), *Istoria literaturii române de la origini și până-n prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Ed. Minerva, p. 864.
- [23] MANOLESCU, Nicolae (1979) Poezia între cele două războaie mondiale. Vârsta modernă a lirismului”, în vol. *Istoria literaturii române. Studii*, coord. de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, București, Ed. Academiei RSR, pp. 218-221.
- [24] ELIADE, Mircea (1933), Pașoptism și umanism, *Floarea de Foc*, anul II, nr. 1, 25 martie 1933, p. 2.
- [25] ELIADE, Mircea (1933), Justificarea bucuriei, *Floarea de Foc*, anul II, nr. 3, 30 aprilie 1933, p. 1.

- [26] TUDOR, Sandu (1933), Scrisoare către prietenii triști din „generație”, *Floarea de Foc*, anul II, nr. 3, 30 aprilie 1933, p. 5.
- [27] TUDOR, Sandu (1936), Sfânta Rumânie, *Floarea de Foc*, anul III, nr. 1, 25 ianuarie 1936, p. 2.
- [28] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 80.
- [29] *Ibidem*, f. 82.
- [30] *Ibidem*, f. 84.
- [31] *Ibidem*, f. 84.
- [32] TUDOR, Sandu, *Floarea de Foc* (1932), nr. 12, Anul I, 26 martie 1932, p. 2.
- [33] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 013495, vol. 2, f. 85 .
- [34] *Ibidem*.
- [35] *Ibidem*.
- [36] *Ibidem*, f. 88.
- [37] SOROHAN, Elvira (2002), O revistă și colaboratorii ei, *Convorbiri literare*, aprilie 2002.
- [38] *Ibidem*.
- [39] RĂDULESCU, Mihai (2005), Sandu Tudor în derivă spre stânga. „Floarea de Foc”, nr. 5, *Permanențe*, nr. 6, iunie, 2005, p. 13
- [40] BOIA, Lucian (2012) *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, ediția a II-a, București, Ed. Humanitas, pp. 38-39.
- [41] ORNEA, Zigu (1995) *Anii treizeci. Extrema Dreapta românească*, București, Ed. Fundației Culturale Române, pp. 38-39.
- [42] DELEANU, Paul Costin (1932), Adeziune, *Floarea de Foc*, anul I, nr. 1, 6 ianuarie 1932, p. 2.